

Seksuaalista häirintää ja seksuaaliväkivaltaa
kohdanneen nuoren tukeminen. Vakauttaminen,
turvallisuuden tunteen lisääminen ja keinoja
optimaaliseen vireystilaan palaamiseen.

*Seksuaaliväkivaltatyön asiantuntija, erityistason seksuaaliterapeutti (NACS),
psykoterapeutti (KAT) Nina Skibdahl*

*ja seksuaaliväkivaltatyön asiantuntija, hahmoterapeutti Tommi P. Pesonen
Loisto settlementin Tyttöjen ja Poikien Talon seksuaaliväkivaltatyöstä*

Ilmoitusvelvollisuus

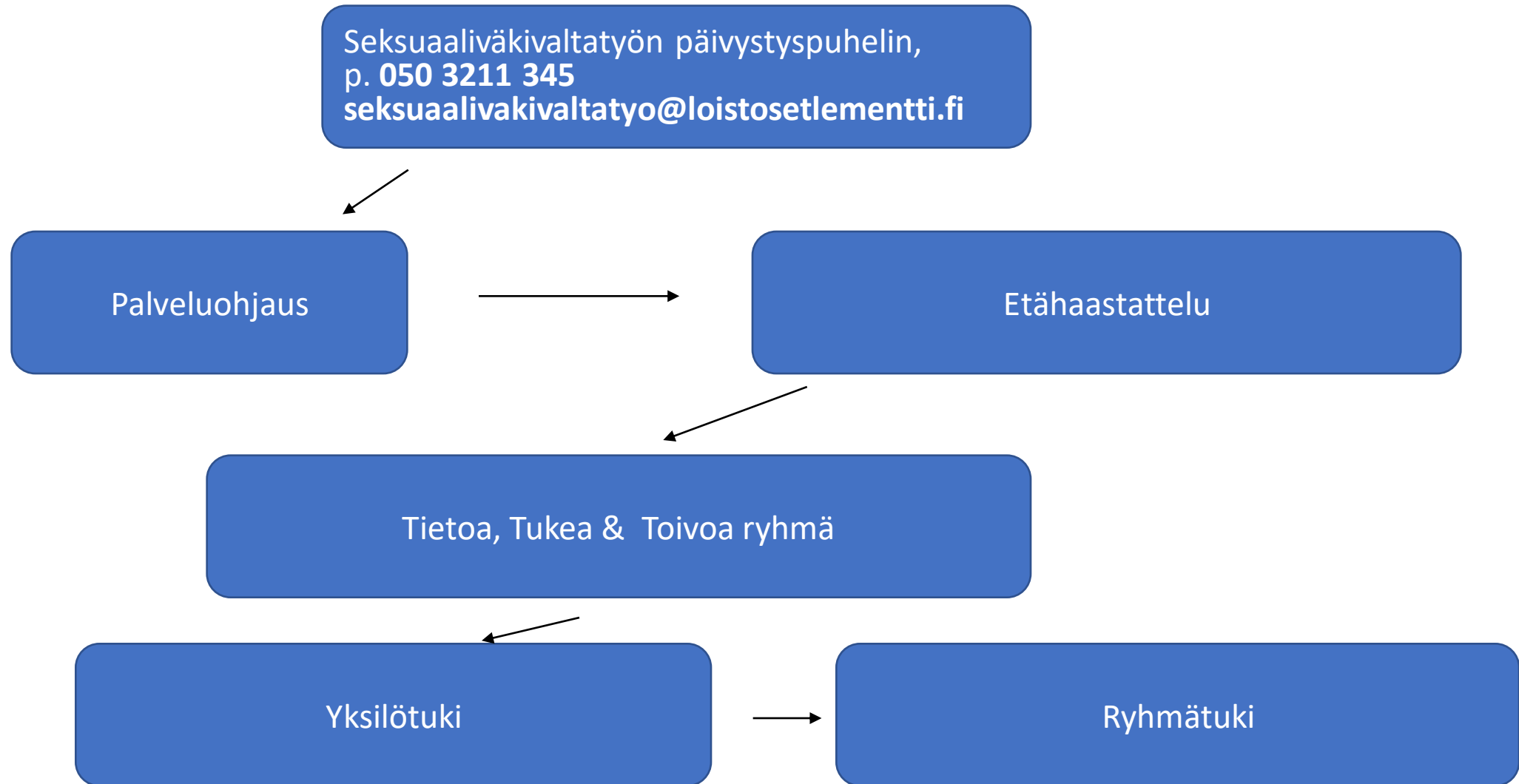
- **Velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus**
- Kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan kunnan **sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle**, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista [lastensuojelun tarpeen selvittämistä](#) (Thl.fi). Ilmoitus on tehtävä viipymättä.

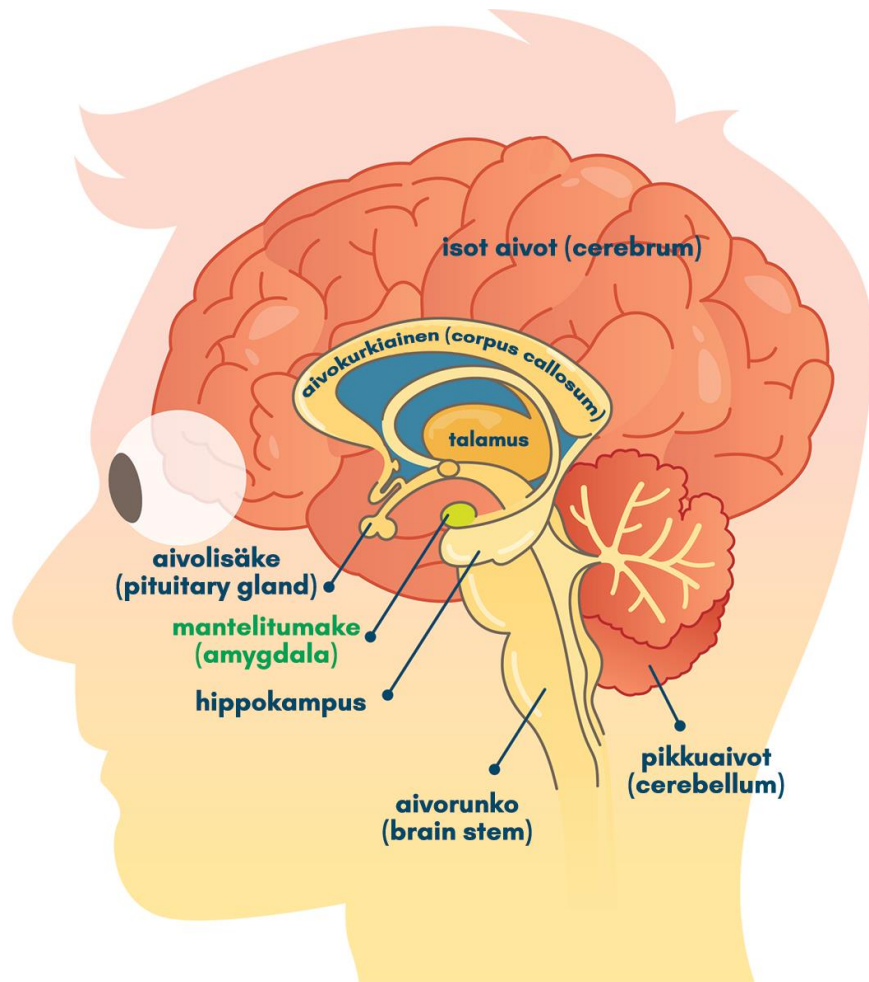

Velvollisuus ilmoittaa lapseen kohdistuneista rikosepäilyistä

- Kaikilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus **poliisille**, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu eräitä [seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja](#) (Thl.fi), kuten esimerkiksi lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, tai eräitä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, kuten esimerkiksi pahoinpitely. Lisäksi on tehtävä lastensuojeluilmoitus.

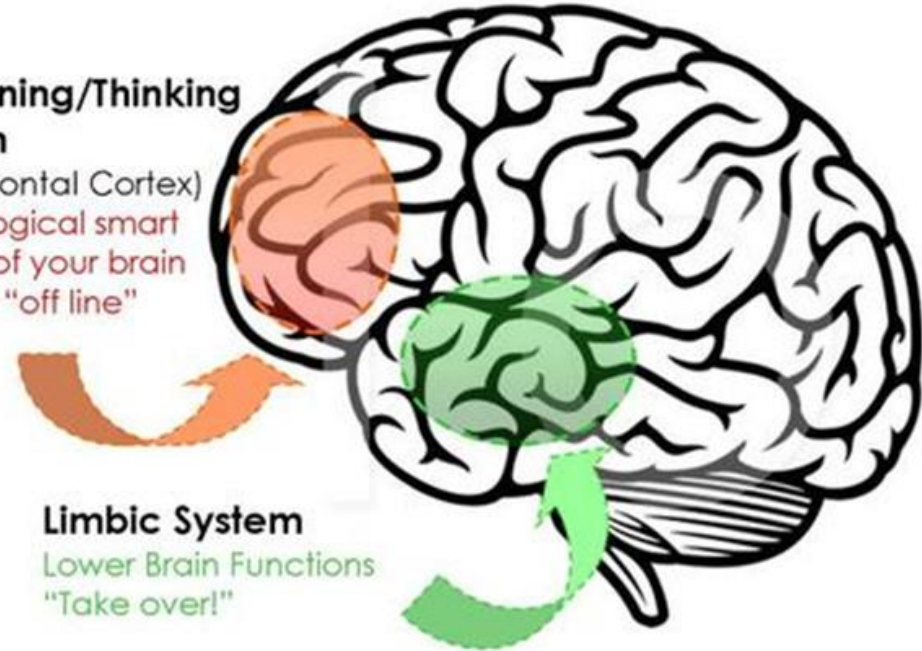
Asiakkuus seksuaaliväkivaltatyössä

FIGHT - FLIGHT - FREEZE
 What's really happening when we go into
"Survival Mode"

Learning/Thinking Brain
 (Prefrontal Cortex)
 The logical smart part of your brain goes "off line"

Limbic System
 Lower Brain Functions
 "Take over!"

Illustration for The Greenhouse KC LLC www.TheGreenhouseKC.com

Brain image courtesy of illustrations of.com #1214809

Traumareaktiot aivoissa

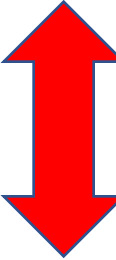
Optimaalinen viireystila, sietoikkuna

Ajattelu / Kognitio: kyky reflektioon, havainnointiin, kaikki aistit käytettävissä, tässä ja nyt -orientaatio

Tunnetaso:
suhteellisuudentaju, tunteet siedettävällä tasolla ja kyky tukea turvallisuuden tunnetta.

Keho: tuntemukset, aistimukset / rauhallinen, maadoittunut, tuntuma kehoon

Monimutkainen mukautuva tila, integroitunut, kyky olla kontaktissa itseen, muihin ja ympäristöön.
Mahdollisuus reagoida tilanteen vaatimalla asianmukaisella tavalla.

YLIVIREYSTILA, ylikierroksilla käyminen

Ajattelu / Kognitio:
kilpailevia ajatuksia,
ahdistuneisuus, ei voi
ajatella, ei voi
prosessoida, tunkeutuvia
mielikuvia ja ajatuksia.

Tunnetaso:
paniikki,säikky,
tunteiden tsunami,
ylivoimaisia,
musertavia,
kaappaavia tunteita.

Keho: levottomuus,
impulsiivisuus, ärtyneisyys,
hengityksen ja sydämen sykkeen
nousu, liioiteltu hälytystila

Sympaattisen hermoston aktiivisuus, kaaos, lisääntynyt energia, aistimukset ja liike.
Taistele tai pakene. Terapauttinen työskentely, toipuminen ja uuden oppiminen lähes mahdotonta.

ALIVIREYSTILA, säästöliekillä käyminen

Ajattelu / Kognitio:
poissaoleva, yhteys
poikki, fokusoimaton,
vaikeus ajatella ja tehdä
päätöksiä, eksynyt,
epäselvä, sumuinen.

Tunnetaso: turtunut,
jähmeä, hidas, raskas
ja etäinen.

Keho: tunnoton, pudonnut,
väsynyt, paleleva, lamaantunut,
vaikea liikkua, asettaa rajoja ja
puhua.

Parasympaattisen hermoston aktiivisuus, jäykkä, säästöliekillä energian ja aktiivisuuden suhteen.
Kuolleeksi tekeytyminen. Terapeuttinen työskentely, toipuminen ja uuden oppiminen lähes
mahdotonta.

Ylivireystilan rauhoittaminen

- Turvallisuuden tunteen lisääminen.
- Hengityksen rauhoittaminen. Uloshengityksen pidentäminen (viheltäminen) ja vähitellen lyhyiden taukojen havainnointi ulos ja sisään hengityksen välissä.
- Kaikkien lihasten jännittäminen yhtä aikaa ja lihasten jännityksen todella hidas purkaminen.
- Seinän työntäminen käsillä.
- Perhostaputukset
- Kehon rauhallinen silittely tai hieronta.
- Lemmikin silittely ja hoitaminen.
- Läheisen ja turvallisen ihmisen kosketus.
- Lämmin suihku, kylpy tai sauna.
- Rauhassa pureskellen syöminen.
- Rauhoittavat muistot, mielikuvat tai musiikki.
- Painopeitto
- Oma turva-asento tai muut ankkurit
- Vuu-äänteen laulaminen

Alivireystilan aktivoiminen

- Turvallisuudentunteen lisääminen
- Seisomaan, tömistelemään, kantapaiden napautteleminen lattiaan, kävelemään tai juoksemaan nouseminen.
- Piikkimatolla, hiekalla tai kivillä seisominen.
- Kehon ja käsien rytmikkäät taputtelut ja samalla kehon osien ääneen nimeäminen.
- Puhuminen, huutaminen tai ärinä-äänien tekeminen.
- Kylmän veden juominen tai jääpalojen sulattaminen suussa.
- Ympärillä olevien tavaroiden, värien tai muotojen nimeäminen ääneen.
- Ankkuriesineen koskettaminen tai turvapaikkatekstin lukeminen.
- Muistuta itseäsi mikä päivämäärä nyt on. Trauma tapahtui menneisyydessä.

KYSY

- Vastuu kysymisestä on kaikilla ammattilaisilla.
- Seksuaalisesta kaltoinkohtelusta tulisi kysyä sosiaali- ja terveystieteissä systemaattisena käytäntönä (STM 2008; THL 2014).
- Kysymällä annat luvan puhua ja osoitat, ettei vaikeiden asioiden kanssa tarvitse jäädä yksin ja että pystyt kuulemaan asian.
- Tartu tilaisuuteen, jossa asiakas vihjaa aiheesta.
- Takaa rauhallinen aika ja paikka puhumiselle.

(Mukaillen Kallio 2011; Kervinen & Hintikka 2015; Nipuli & Bildjuschkin 2016)

Oletko ollut seksuaalisissa tilanteissa, jotka aiheuttavat epämukavaa oloa tai pelkoa?

Oletko ollut seksuaalisissa tilanteissa, joissa et olisi halunnut olla?

Oletko joutunut tekemään tai onko sinulle tehty jotakin jota et olisi halunnut?

Onko sinulla seksuaalisiin tilanteisiin liittyen jotain, mistä haluaisit keskustella?

Minulla on herännyt hyvinvoinnistasasi huoli, koska ...

- Työntekijän ensivaiheen reaktioilla on suuri merkitys. Älä torju, syyllistä, tuomitse tai kauhistele.
- Akuutissa tilanteessa: rauhoita tilanne ja palauta turvallisuuden tunne.

KUUNTELE

- Usko ja kestä kuulemasi.
- Osoita empaattisuutta.
- Ole myötätuntoinen ja läsnä. Älä kiirehdi neuvomaan ja ohjaamaan.
- Anna tilaa kertoa tapahtuneesta omin sanoin. Älä johdattele, vaan auta tarvittaessa yksinkertaisilla, avoimilla kysymyksillä. Valinta asiasta puhumiseen on aina asiakkaalla.

(Mukaillen Kallio 2011; Kervinen & Hintikka 2015; Nipuli & Bildjuschkin 2016)

Kiitos, että kerroit minulle.

Mitä sinulle tapahtui?

Mitä tarkoitat, kun kerroit, että ..

Miltä sinusta tuntui?

KOHTAA

- Työntekijän ensivaiheen reaktioilla on suuri merkitys. Älä torju, syyllistä, tuomitse tai kauhistele.
- Akuutissa tilanteessa: rauhoita tilanne ja palauta turvallisuuden tunne.

KUUNTELE

- Usko ja kestä kuulemasi.
- Osoita empaattisuutta.
- Ole myötätuntoinen ja läsnä. Älä kiirehdi neuvomaan ja ohjaamaan.
- Anna tilaa kertoa tapahtuneesta omin sanoin. Älä johdattele, vaan auta tarvittaessa yksinkertaisilla, avoimilla kysymyksillä. Valinta asiasta puhumiseen on aina asiakkaalla.

(Mukaillen Kallio 2011; Kervinen & Hintikka 2015; Nipuli & Bildjuschkin 2016)

* Anna tilaa kertoa tapahtuneesta omin sanoin. Älä johdattele, vaan auta tarvittaessa yksinkertaisilla, avoimilla kysymyksillä. Valinta asiasta puhumiseen on aina asiakkaalla.

Kiitos, että kerroit minulle.

Mitä sinulle tapahtui?

Mitä tarkoitat, kun kerroit, että ..

Miltä sinusta tuntui?

Työntekijänä/
turvaisena
aikuisena

Lisää turvallisuutta

Rakenna yhteyttä

Vakauta: auta pysymään tässä
hetkessä

Anna tietoa oireista, vaikutuksista ja
oikeuksista

Ylläpidä toivoa

Työntekijänä/
turvaisena
aikuisena

Kuuntele tarina pala kerrallaan

Havainnoi vireystilaa / maadoita

Kirjaa tarkasti

Tue selviytymistä arjessa

Lähteitä

- Mari Gail Frawley-O’Dea (2002): The Long-term Impact of Early Sexual Trauma.
- Jane F. Gilgun (1990): Factors Mediating the Effects of Childhood Maltreatment. Teoksessa Mic Hunter (ed) The Sexually Abused Male, Vol 1.
- Kali Munro (2000): The Treatment Needs of Sexually Abused Men.
- Laetitia Ruiz (2016): Gender Jurisprudence for Gender Crimes?
- Jim Sture (1990): Dancing with the Patriarchy: The Politics of Sexual Abuse. Teoksessa Mic Hunter (ed) The Sexually Abused Male, Vol 1.
- Traumaterapiakeskus: Vakautumisopas terapeuteille ja traumatisoituneille
- Miriam Taylor (2021): Deepening Trauma Practice
- <https://nuortenexit.fi/>
- <https://www.seksuaalivakivalta.fi/>
- <http://www.mentormi.fi/>